Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Olli Sorainen
hallitusneuvos
TEM

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 16.3.2017

Hallituksen esitys (HE 19/2017) laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Nykyisin voidaan työvoimakoulutuksena hankkia korkeakoulututkintoon johtavia opintoja lähinnä vain keskeytyneiden korkeakouluopintojen loppuunsaattamiseksi.

Esityksen mukaan vuonna 2017 voitaisiin työvoimakoulutuksena hankkia korkeakoulututkintoon johtavia opintoja uuden korkeakoulututkinnon suorittamiseksi myös henkilölle, jolla on jo aiemmin suoritettu korkeakoulututkinto.

Hankittava koulutus olisi luonteeltaan muuntokoulutustyyppistä. Henkilön aiemmin suorittaman korkeakoulututkinnon opintoja tulisi siis voida lukea hyväksi. Tämän takia uuden korkeakoulututkinnon suorittamiseen vaadittava koulutusaika olisi tavallista lyhyempi.

Koulutukseen ottamisesta päättäisi korkeakoulu. Ennen työvoimakoulutuksen hankintaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto pyytäisi asiasta lausunnon opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Menettely on vastaava kuin muissakin tilanteissa, joissa korkeakoulututkintoon johtavia opintoja hankitaan työvoimakoulutuksena.

Esityksen tavoitteena on työllisyyden edistäminen ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen erityisesti kasvavilla toimialoilla. Lisäksi esityksen tavoitteena on joustavoittaa ja nopeuttaa työvoiman saantia tilanteissa, joissa työmarkkinat tarvitsevat nopeasti osaavaa ja kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä. Mahdollistamalla korkeakoulututkinnon suorittaneille uuden korkeakoulututkinnon suorittamisen työvoimakoulutuksena esitys vastaa työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin ja poistaa esteitä korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömien ja työttömyysuhan alaisten henkilöiden työllistymiseltä.

Voimassa olevat säännökset eivät mahdollista työvoimakoulutuksen joustavaa käyttöä nopeasti muuttuvilla työmarkkinoilla. Korkeakouluista toki valmistuu uutta osaavaa työvoimaa työmarkkinoille, mutta ennakoidut osaavan työvoiman tarpeet ovat niin suuria, että lisäksi tarvitaan myös uusia ratkaisuja, jotta kasvavaan työvoiman kysyntään voidaan vastata tavanomaista 4 -7 vuotta kestävää koulutusväylää nopeammin.

Tarve työvoimakoulutuksen hankintaa koskevien säännösten muuttamiselle on tullut esiin käytännön työelämässä. Konkreettisena taustana lakiesitykselle on ollut rakennusalan nopeasti lisääntynyt tarve saada osaavaa työnjohtohenkilöstöä. Rakennusalan rekrytointivaikeudet ovat jo hidastaneet alan kasvua. Ehdotettua työvoimakoulutusta voitaisiin rakennusalan ohella toteuttaa kuitenkin myös muiden kasvualojen, kuten meriteollisuuden tai autoteollisuuden tarpeisiin.

Vuonna 2017 olisi mahdollista järjestää esityksen mukaisia opintoja noin sadalle korkeakoulutetulle ja siten edistää heidän työllistymistään. Uudenmaan ja Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Rakennusteollisuus RT ry ovat yhdessä kahden oppilaitoksen kanssa selvittäneet mahdollisuuksia toteuttaa työvoimakoulutusta rakennusalan työnjohtotarpeisiin. Jos esitys uuden korkeakoulututkinnon suorittamisesta työvoimakoulutuksena hyväksyttäisiin, hankintayksiköillä ja oppilaitoksilla olisi valmiudet aloittaa välittömästi kaksi rakennusalan koulutusohjelmaa. Opiskelijamäärä olisi kummassakin koulutuksessa arviolta 20, joten rakennusalan osalta ehdotettu työvoimakoulutus koskisi heti noin 40 työtöntä tai työttömyysuhan alaista henkilöä.

Koulutusohjelmat olisivat alakohtaisesti räätälöityjä ja tarkoitettu henkilöille, joilla on entuudestaan soveltuva korkeakoulututkinto. Koulutusohjelmat suunnitellaan työ- ja elinkeinokeskusten, työnantajien ja korkeakoulujen yhteistyönä. Koulutusohjelmissa yhdistetään teoreettinen sisältö ja käytännön oppiminen työelämän tehtävissä. Näin varmistetaan tutkinnon suorittaneiden työllistyminen. Aiempien opintojen hyväksi lukemisen takia uusi korkeakoulututkinto tulisi suorittaa enintään kahdessa vuodessa. Enimmäiskesto johtuu siitä, että korkea-asteella on entuudestaan erityyppisiä muuntokoulutus- ja jatkokoulutusohjelmia, joiden tavanomainen kesto on n. 24 kuukautta tai lyhyempi.

Lainmuutoksen esitetään olevan väliaikainen. Koulutus tulisi aloittaa vuoden 2017 aikana ja saattaa päätökseen vuoden 2019 aikana. Tämä johtuu toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformiin liittyvästä työnjaon muutoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön välillä työvoimakoulutuksen toteutuksessa. Uuden ammatillisen koulutuksen lainsäädännön tullessa voimaan – oletettavasti vuoden 2018 alussa – nykyisin työ- ja elinkeinoministeriön työvoimakoulutukseen sisältyvä tutkintoon tai tutkinnon osaan johtava toisen asteen ja korkea-asteen työvoimakoulutus siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusvastuulle. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala ei siten enää 1.1.2018 voisi hankkia tutkintoon tai tutkinnon osaan johtavaa koulutusta työvoimakoulutuksena.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä on opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kesken sovittu siirtymäajasta vuonna 2017 alkaneiden työvoimakoulutusten loppuun saattamiseksi. Siirtymäaika päättyy 31.12.2019. Koulutusten 24 kuukauden enimmäiskestolla myös varmistetaan, että siirtymäaika tulee käytännössä toteutumaan esityksen tarkoittamissa koulutuksissa.

Ehdotetuilla muutoksilla ei olisi taloudellisia vaikutuksia julkiseen talouteen, vaikutuksia yrityksille koituviin kustannuksiin tai sukupuolivaikutuksia.

Esitys on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriötä sekä järjestetty lausuntokierros.